

Hugo a Sally se baví o vyhodnocování rizik

1. Proč má smysl trávit čas vyhodnocováním rizik?

Sally, vrtá mi hlavou, proč musíme ztrácet čas vyhodnocováním rizik. Proč prostě nejdeme rovnou testovat? Stejně musíme ověřit všechny významné položky.

Hugo, děláš audit už pár let. Myslíš, že nesprávnosti se vyskytují napříč celou závěrkou se stejnou četností?

To ne. Někde bývají často a jinde jsou mnohem méně pravděpodobné. U každého klienta je to jiné.

To je přesně ono. Někde je riziko vysoké, jinde nízké. Když si to vyhodnotíš, můžeš diferencovat. Nebudeš pálit zbytečný čas na oblastech s malou pravděpodobností chyby a zaměříš se tam, kde je pravděpodobnost vyšší. Celkově budeš mít větší šanci najít chybu s menším časovým vkladem.

Mně zas vyhodnocování rizik přijde prostě zajímavější. Musím víc přemýšlet, sbírat informace a bavit se s lidmi. Zjistil jsem, že nejlepší je nejdřív pochopit reálnou činnost firmy a až poté přemýšlet, jak se ta realita zachycuje účetně. Prostě nezačínat od výkazů, ale od byznysu.

Naprostý souhlas. Taky to tak dělám. A je super, že auditorské standardy nám rizikový přístup umožňují. Bez toho by mne audit rozhodně tolik nebavil.

Hugo a Sally se baví o vyhodnocování rizik

2. Kolik času strávit vyhodnocením rizik

Chápu, co při vyhodnocení rizik musím udělat. Pochopit byznys, procesy, kontroly, informační systém, účetní metody apod. Analyzovat čísla, odměňování vedení, stanovit materialitu a určit významné účty. Spíš mívám problém rozhodnout, do jaké hloubky v každé oblasti jít a kolik času na tom strávit.

To je těžká otázka. Ale zkus se na to podívat takhle: Budeš mít dvě položky závěrky se stejnou finanční hodnotou. U první uvidíš vysoké riziko, u druhé nízké. Kolikrát víc času budeš věnovat testování té první?

Co já vím, dvakrát, možná i čtyřikrát.

Fajn. Dejme tomu, že nízkorizikové položce věnuješ čtvrtinu času oproti vysokorizikové. Čtvrtinu úsilí, čtvrtinovou velikost vzorku atd. Ale obě položky jsou stejně velké. U obou musíš nakonec získat stejnou celkovou jistotu. Jak to, že u té nízkorizikové stačí čtvrtinové testy? Kde se vezme ta zbývající třičtvrtinová jistota?

Počkej, ty mne mateš. Vždyť jsem řekl, že riziko je nízké.

Přesně tak. A tam se schovává ta hledaná třičtvrtinová jistota. Když prohlásíš riziko za nízké, tak tvrdíš, že z důkazních informací pro vyhodnocení rizika už jsi získal tři čtvrtiny jistoty. A jen zbývající čtvrtinku dobřeš vlastním testováním. Pokud má rozhodnutí o riziku takovou váhu, je nutno tomu věnovat i odpovídající čas.

Počkej, nechceš mi tvrdit, že mám trávit tři čtvrtiny celkového auditu vyhodnocením rizik?!

To ne. Ale taková čtvrtina nebo třetina auditu strávená vyhodnocením rizika je velmi rozumný odhad.

Hugo a Sally se baví o vyhodnocování rizik

3. Proč má smysl určovat rizika co nejkonkrétněji?

Chápu smysl určování výše rizika. Ale přijde mi mnohem důležitější uvědomit si, v čem konkrétně každé riziko spočívá.

Naprosto souhlasím. Musíš určit, co přesně může být špatně. Jedině pak na to můžeš vymyslet dobrou proceduru.

Jasně. Je k ničemu říct: „Existuje riziko, že dlouhodobý majetek může být nadhodnocen.“ To může mít milion příčin. Z toho se nedá určit, jak to efektivně testovat.

Souhlas. Tak co kdybys řekl: „Riziko spočívá v tom, že skutečná hodnota DHM může být nižší než jeho zůstatková cena?“

To už je lepší. Ale já mám ještě lepší variantu: „Skutečná hodnota strojů může být nadhodnocena vzhledem k možné existenci nepoužívaných položek.“ A testovat budu třeba tak, že se půjdu na majetek podívat, zda je používán.

Bezva. Ale co když ti to změním takhle: „Existuje riziko, že skutečná hodnota strojů může být nadhodnocena vzhledem k možnosti, že budou během nejbližších let vyřazeny před plným odepsáním z důvodu jejich technologické zastaralosti.“ Pak je fyzická prohlídka k ničemu. Test musí vypadat jinak, například jít studovat investiční plány příštích let, diskutovat s vedením čas a náklady vyřazení, odhad ceny šrotu apod.

To je pravda. Ďábel je v detailech. Může být několik různých důvodů možného nadhodnocení toho samého majetku. A každý bude vyžadovat jiný test. Čím lépe si rizika rozepíšeš, tím efektivněji pak můžeš testovat.

Ano. Proto se těžko zodpovídá otázka, kolik má být rizik. Realisticky se u běžného auditu bavíme o desítkách. Ale dobře rozpracovaný audit jich může mít konkretizovaných klidně stovku. To nemusí znamenat víc práce, ale spíš její dobré zacílení.

Hugo a Sally se baví o vyhodnocování rizik

4. Proč je důležité dobře určit významná rizika?

Mluvíš o vysokých rizicích. Standardy ale mluví o významných rizicích. To je to samé?

ISA rozlišují jen dvě úrovně: významná a ostatní rizika. Ale nebrání kategorizovat si to detailněji, třeba vysoká-střední-nízká rizika. Významná nebo vysoká rizika jsou prostě oblasti s největší pravděpodobností nesprávnosti. Těm musíš věnovat nejvíc úsilí. A proto musíš velmi dobře určit, které oblasti to jsou.

Já vím. Snažím se těmto oblastem vždy věnovat co nejdřív. Třeba už na podzim. Ideální je, když je mám otestovány jako první.

Načasování je důležité. Ale ještě důležitější je charakter práce. U významného rizika musí být zřejmé, že děláš rozsáhlejší a cílenější testy než u ostatních rizik.

Já vím. A taky vím o dalších specifických požadavcích týkajících se významných rizik. Povinnost porozumění kontrolám, že tam nestačí pouhý analytický test, že u účetních odhadů musím zvažovat nejistotu takového odhadu apod. Spíš mne zajímá, kolik takových významných rizik bývá a jestli může být audit bez významného rizika.

Dvě rizika jsou automaticky předpokládána. První je riziko obcházení kontrol vedením. To existuje vždy a nelze jej negovat. Proto děláš posouzení podezřelých deníkových zápisů, nepodjatosti odhadů či neobvyklých transakcí. Druhé je riziko podvodu v oblasti výnosů. To se předpokládá, ale lze jej negovat. Ale bacha, pro negaci musíš mít pádné a zdokumentované argumenty, že vedení nemá motivaci ani příležitost výnosy manipulovat. Ostatní významná rizika jsou už na tvém úsudku. Typicky vyplývají z potenciálních podvodů, subjektivních účetních odhadů, komplexních transakcí, vztahů se spřízněnými osobami apod. Klient od klienta je to jinak.

Chápu. Někteří klienti jsou organizovaní a mají dobré vnitřní kontroly.

Kontroly mohou mít, ale to nelze použít jako argument, že riziko není významné. Nejsilnější kontroly klienti nasazují často právě tam, kde se nejvíc bojí chyb. To bývají právě oblasti významných rizik.

Hugo a Sally se baví o vyhodnocování rizik

5. Získávám vyhodnocením rizik důkazní informace?

Získávám vyhodnocením rizik nějaké důkazní informace?

Samozřejmě. A klíčové. Stanovení rizik určuje rozsah a charakter dalších postupů. Proto musí být založené na faktických informacích. A tyto informace představují důkazní informace. Už ve fázi vyhodnocení rizik získáváš část ujištění.

Chápu. Když u určité položky vyhodnotím riziko jako nízké, tak tím vlastně říkám, že jsem již nasbíral velké množství důkazních informací, že chyba je nepravděpodobná. A proto zbývající testy mohou být již jen omezené.

Přesně tak. A když u určité položky riziko nevidíš, říkáš tím, že jsi již nasbíral dostatek důkazních informací o neexistenci významné nesprávnosti. To znamená, že danou položku neaudituješ. Naopak, už jsi ji dostatečně zauditoval a nejsou potřeba žádné další postupy.

Rozumím. A taky konečně chápu, že můj spis v části vyhodnocení rizik musí být robustní. Jsou to taky důkazní informace. A pro řadu položek ty dominantní.

Přesně tak. A neboj se přistupovat k auditu opravdu rizikově. Neboj se rozlišovat rizika či dokonce argumentovat, že v některých oblastech neexistují. Jen k tomu musíš mít vždy přesvědčivé faktické informace. A ty musí být ve spisu.